

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ДЕРЖАВНИЙ ЗАКЛАД «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»

МАТЕРІАЛИ

**XIII Всеукраїнської інтернет-конференції здобувачів вищої освіти і
молодих учених**

ОСВІТА ТА СОЦІАЛІЗАЦІЯ ОСОБИСТОСТІ

ОДЕСА-2025

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**ДЕРЖАВНИЙ ЗАКЛАД
«Південноукраїнський національний
педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»**

**кафедра філософії, соціології та менеджменту соціокультурної
діяльності**

М А Т Е Р І А Л И

**XIII Всеукраїнської інтернет-конференції здобувачів вищої освіти і
молодих учених**

ОСВІТА ТА СОЦІАЛІЗАЦІЯ ОСОБИСТОСТІ

(Одеса, 24-25 квітня 2025 року)

Одеса -2025

УДК: 37+316.61

Освіта та соціалізація особистості. *XIII Інтернет-конференції здобувачів вищої освіти і молодих учених* (Одеса, 24-25 квітня 2025 р.) 63 с.

Рецензенти:

Єременко Олександр Михайлович – доктор філософських наук, професор кафедри філософії Національного університету «Одеська юридична академія»

Маді Галина Іванівна – кандидат філософських наук, доцент кафедри і соціальних і гуманітарних дисциплін Одеського національного морського університету

Збірник матеріалів Всеукраїнської інтернет-конференції здобувачів вищої освіти і молодих учених «Освіта та соціалізація особистості» вміщує матеріали, які досліджують освіту XXI століття, інновації та перспективи розвитку; стан та проблеми реформування системи української освіти; філософію освіти перед викликами сучасності; молодь в освітньому просторі: механізми соціалізації та самореалізації; соціальну адаптацію особистості в умовах суспільних трансформацій; ціннісні орієнтири та культурні практики особистості в українському суспільстві та розглядаються девіації та суспільні рухи у соціальному просторі сучасної України. Рекомендовано для науковців, педагогів, докторантів, аспірантів, здобувачів освіти.

Ухвалено до друку та розповсюдження мережею інтернет вченою радою Державного закладу «Південноукраїнський державний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», протокол № 17 від 26 червня 2025 р.

«Освіта та соціалізація особистості»

24-25 квітня 2025 року

ОРГКОМІТЕТ КОНФЕРЕНЦІЇ

Голова:

А. В. Красножон – ректор Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», доктор історичних наук, професор.

Заступники голови:

Копусь Ольга Антонівна – перший проректор з навчальної та науково-педагогічної роботи Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», доктор педагогічних наук, професор.

Музиченко Ганна В'ячеславівна – проректор з наукової роботи Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», доктор політичних наук, професор.

Борінштейн Євген Руславович – доктор філософських наук, професор, завідувач кафедри філософії, соціології та менеджменту соціокультурної діяльності Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

Члени оргкомітету:

Лісеєнко Олена Василівна – доктор соціологічних наук, професор кафедри філософії, соціології та менеджменту соціокультурної діяльності, завідувач історико-філософського відділення Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

Пегінова Оксана Борисівна – доктор філософських наук, професор кафедри філософії, соціології та менеджменту соціокультурної діяльності Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

Атаманюк Зоя Миколаївна – доктор філософських наук, професор кафедри філософії, соціології та менеджменту соціокультурної діяльності Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

Мемрук Альона Вадимівна – здобувачка 1 курсу другого (магістерського) рівня вищої освіти кафедри музичного мистецтва та звукорежисури Міжнародного гуманітарного університету;

Науковий керівник: **Петінова Оксана Борисівна** – доктор філософських наук, професор, професор кафедри мистецтвознавства та загальногуманітарних дисциплін, Міжнародний гуманітарний університет, Одеса, Україна

ОРАТОРСЬКЕ МИСТЕЦТВО ТА МУЗИЧНА ЕКСПРЕСІЯ: ПАРАЛЕЛІ ТА ВЗАЄМОВПЛИВ (на прикладі ораторських прийомів у творах Й. С. Баха – «Страсті за Матвієм»)

Темою дослідження є особливості взаємовпливу ораторського мистецтва та музичної експресії на прикладі ораторських прийомів у творах Й. С. Баха – «Страсті за Матвієм». Актуальність дослідження зумовлена необхідністю глибшого розуміння взаємозв'язку між словесним і музичним мистецтвом, зокрема в контексті барокової музики, де риторика відіграє ключову роль у формуванні музичної виразності. У творах Йоганна Себастьяна Баха, зокрема у «Страстях за Матвієм», простежується тісна інтеграція риторичних прийомів, запозичених з ораторського мистецтва, які слугують засобом поглиблення емоційного змісту та драматичної напруги.

Метою дослідження є виявлення паралелей між ораторським мистецтвом і музичною експресією на прикладі риторичних прийомів у творі Й. С. Баха «Страсті за Матвієм», а також аналіз засобів музичної риторики як інструменту глибокої емоційної виразності. Дослідження покликане продемонструвати взаємодію словесного і музичного шарів, а також визначити роль виконавця як носія риторичних інтенцій у музичному творі. Музика епохи бароко нерозривно пов'язана з риторикою – мистецтвом переконання, що відіграло ключову роль у культурному житті того часу. Й. С. Бах, один із найвизначніших композиторів цієї епохи, у своїх духовних творах активно застосовував риторичні прийоми, надаючи музичній мові функцій ораторського мовлення [3]. Одним із найяскравіших прикладів такого підходу є ораторія «Страсті за Матвієм», в якій поєднання слова та звуку досягає надзвичайної емоційної глибини та виразності.

У бароковій традиції риторика слугувала не лише мистецтвом публічного мовлення, а й методологічною основою для музичної композиції [4]. Подібно до структури класичної промови, музичний твір вибудовувався за принципами *Exordium* (вступ), *Narratio* (виклад фактів), *Argumentatio* (аргументація), *Peroratio* (завершення). Бах послідовно використовує цю модель у «Страстях за Матвієм», демонструючи глибоке розуміння емоційного впливу музики як інструменту духовного просвітництва [5].

У творі спостерігаємо активне використання риторичних фігур, що мають прямі паралелі в ораторському мистецтві: анафора – повторення мотивів у хорових вставках («*Herz, bin ich's?*»), що підсилює емоційний наголос; антитеза – музичне зіставлення образів Ісуса та його учнів; паузи – виразні зупинки, які,

як у риториці, підкреслюють значущі моменти; хроматика – засіб вираження болю, страждання, духовної боротьби (арія «*Erbarne dich*») [1, 3, с.104-105].

У «Страстях за Матвієм» спостерігається органічне поєднання текстуального і музичного шарів. Речитативи виконують функцію оповіді – вони є носіями сюжету, тоді як арії – засобами емоційної рефлексії [5]. Таке чергування структурує твір відповідно до риторичної моделі. Кожен вокальний жест композитора має семантичне навантаження, як і кожна інтонація у промові оратора [4]. Таким чином, музика у творі виступає не лише супровідною, а й рівноправною змістовою одиницею. Окрему увагу слід приділити виконавцеві, роль якого у трактуванні твору подібна до ролі оратора. Інтерпретатор має не лише вірно відтворити нотний текст, а й донести його зміст, емоцію, акценти. Особливу вагу має інтонаційна виразність, динаміка, артикуляція, що є музичним аналогом риторичних засобів впливу [2].

Отже, музика Й. С. Баха, зокрема «Страсті за Матвієм», є унікальним прикладом симбіозу риторики та музичної експресії. Структура твору, використання риторичних фігур, поєднання тексту і музики створюють виразну і переконливу художню мову. Такий підхід актуалізує давню ідею музики як мистецтва, здатного не лише розважати, а й просвітлювати, навчати та духовно збагачувати. Розуміння ораторських основ барокової музики значно розширює можливості інтерпретації та виконання творів цієї епохи.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бах Й. С. Страсті за Матвієм : повна партитура. Лейпциг : Breitkopf & Härtel, 1866. 304 с.
2. Ткаченко А. В. Барокова риторика та музична композиція: історико-стилістичні аспекти. Київ : НаУКМА, 2009. 168 с.
3. Bartel D. *Musica Poetica: Musical-Rhetorical Figures in German Baroque Music*. Lincoln : University of Nebraska Press, 1997. 318 с.
4. Chafe E. *Tonal Allegory in the Vocal Music of J. S. Bach*. Berkeley : University of California Press, 1991. 351 с.
5. Rathey M. *Johann Sebastian Bach's St. Matthew Passion: A Theological Commentary*. Oxford : Oxford University Press, 2016. 352 с.

З М І С Т

<i>Боріништейн Євген Русланович</i>	5
ОСВІТНЯ ТРАЄКТОРІЯ LIBERAL ARTS ЯК МОДЕЛЬ ЖИТТЯ	
<i>Аксьонова Віра Ігорівна, Рагуліна Анна Сергіївна</i>	7
СИНЕРГЕТИЧНА ПАРАДИГМА САМООРГАНІЗАЦІЇ ЦИВІЛІЗОВАНОГО ЛЮДСТВА ЗА ДОБУ ЕКОЦЕНТРИЗМУ ТА ЇЇ ВПЛИВ НА ЕФЕКТИВНІСТЬ ОСВІТНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	
<i>Барков Степан, Поплавська Тетяна Миколаївна</i>	11
ОСВІТА ЯК СФЕРА ТРАНСФОРМАЦІЇ ДУХОВНО-КУЛЬТУРНИХ ЦІННОСТЕЙ ЗАГАЛЬНОЛЮДСЬКОГО І НАЦІОНАЛЬНОГО ХАРАКТЕРУ	
<i>Бутенко Елеонора Геннадіївна, Поплавська Тетяна Миколаївна</i>	13
ІННОВАЦІЇ В СУЧАСНОМУ ОСВІТНЬОМУ ПРОСТОРИ: ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД	
<i>Врайт Галина Яківна, Даниленко Анастасія Володимирівна</i>	15
РОЛЬ ЛІДЕРА У ЗБЕРЕЖЕННІ ТА РОЗВИТКУ КУЛЬТУРНИХ ЦІННОСТЕЙ	
<i>Городнюк Людмила Степанівна</i>	17
ЦИФРОВА ЛЮДИНА У ВИРІ ІНФОРМАЦІЇ «БЕЗ ФІЛЬТРІВ»: ПРО ВІРТУАЛЬНЕ І МЕДІЙНЕ ТРАВМУВАННЯ МАСОВОЇ СВІДОМОСТІ	
<i>Dobrolyubskaya Yuliya Andriivna</i>	20
MARGINALITY IN THE CONTEXT OF R. PARK'S STUDY OF SOCIAL MOBILITY	
<i>Кадієвська Ірина Аркадіївна</i>	24
ПРОБЛЕМА МОРАЛЬНОГО ВИХОВАННЯ В ОСВІТІ	
<i>Карастан Сергій</i>	25
ТРАНСФОРМАЦІЯ ЦІННОСТЕЙ ОСОБИСТОСТІ В КОНТЕКСТІ ПОДОЛАННЯ ТІНЬОВОЇ ЗАЙНЯТОСТІ НАСЕЛЕННЯ УКРАЇНИ	
<i>Козленко Павло Юхимович</i>	27
ВИЩА ОСВІТА ЯК ІДЕОЛОГІЯ	
<i>Луцик Ярослава, Поплавська Тетяна Миколаївна</i>	29
СИНГАПУРСЬКА СИСТЕМА ОСВІТИ ТА ЇЇ ВКЛАД В УСПІШНИЙ РОЗВИТОК КРАЇНИ	
<i>Мартинюк Вікторія, Атаманюк Зоя Миколаївна</i>	33
БІОСФЕРА ТА НООСФЕРА: ФІЛОСОФСЬКИЙ ВИМІР ВЗАЄМОЗВ'ЯЗКУ ПРИРОДИ І ЛЮДИНИ	
<i>Мемрук Альона Вадимівна, Петінова Оксана Борисівна</i>	35
ОРАТОРСЬКЕ МИСТЕЦТВО ТА МУЗИЧНА ЕКСПРЕСІЯ: ПАРАЛЕЛІ ТА ВЗАЄМОВПЛИВ (на прикладі ораторських прийомів у творах Й. С. Баха – «Страсті за Матвієм»)	
<i>Муся Анастасія, Петінова Оксана Борисівна</i>	37